
Natya Shastra Chapter 23

నాట్యశాస్త్రమ్ అధ్యాయః ౨౩

Document Information

Text title : naaTyashaastra adhyaaya 23

File name : natya23.itx

Category : nATyashAstra, major_works, bharata

Location : doc_z_misc_major_works

Author : Sage Bharata

Transliterated by : dpadmakar at hotmail.com

Proofread by : dpadmakar at hotmail.com

Latest update : January 29, 2002

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

నాట్యశాస్త్రమ్ అధ్యాయః ౨౩

॥ శ్రీరస్తు ॥

భరతమునిప్రణీతం నాట్యశాస్త్రమ్

అథ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ।

విశేషయేత్కలాః సర్వా యస్మాత్తస్మాత్తు వైశికః ।

వేశోపచారే సాధుర్వా వైశికః పరికీర్తితః ॥ ౧॥

యో హి సర్వకలోపేతః సర్వశిల్పవిచక్షణః ।

స్త్రీచిత్తగ్రహణాభిజ్ఞో వైశికః స భవేత్సుమాన్ ॥ ౨॥

గుణస్తస్య తు విజ్ఞేయాః స్వశరీరసముత్థితాః ।

ఆహార్యాః సహజాశ్చైవ త్రయస్త్రింశత్సమాసతః ॥ ౩॥

శాస్త్రవిచ్ఛిల్పసమ్ప్నో రూపవాన్ ప్రియదర్శనః

విక్రాంతో ధృతిమాంశ్చైవ వయోవేషకులాన్వితః ॥ ౪॥

సురభిర్మధురస్యాగి సహిష్ణురవికత్తనః

అశక్కితః ప్రియాభాషీ చతురః శుభదః శుచిః ॥ ౫॥

కామోపచారకుశలో దక్షిణో దేశకాలవిత్ ।

అదీనవాక్యః స్మితవాన్ వాగ్మీ దక్షః ప్రియంవదః ॥ ౬॥

స్త్రీబధ్నాః సంవిభాగీ చ శ్రద్ధధానో దృఢస్మృతిః ।

గమ్యాసు చాప్యవిస్రమ్భి మానీ చేతి హి వైశికః ॥ ౭॥

అనుయుక్తః శుచిర్దక్షో దక్షిణః ప్రతిపత్తిమాన్ ।

భవేచ్ఛిత్రాభిధాయీ చ వయస్యస్తస్య తద్గుణః ॥ ౮॥

విజ్ఞానగుణసమ్పనా కథినీ లిజ్గినీ తథా ।

ప్రాతివేశ్యా సఖీ దాసీ కుమారీ కారుశిల్పినీ ॥ ౯॥

ధాత్రీ పాషణ్ణినీ చైవ తథా రజ్జోపజీవినీ ।

ప్రోత్సాహనేఽథకుశలా మధురకథా దక్షిణాథకాలజ్ఞా ॥ ౧౦॥

లడహా సంవృతమన్త్రా దూతీ త్వేభిర్గుణైః కార్యః ।
 తయాప్యత్యాహనం కార్యం నానాదర్శితకారణమ్ ॥ ౧౧॥
 యథోక్తకథనం వైవ తథా భావప్రదర్శనమ్ ।
 న జడం రూపసమ్పన్నం నార్థవన్తం న చాతురమ్ ॥ ౧౨॥
 దూతం వాఽప్యథవా దూతీం బుధః కుర్యాత్కదాచన ।
 కులభోగధనాధిక్యైః కృత్వాధికవికత్తనమ్ ॥ ౧౩॥
 దూతీ నివేదయేత్కామమర్థాంతైహానువర్ణయేత్ ।
 న చాకామప్రవృత్తాయాః కృద్ధాయా వాపి సజ్గమః ॥ ౧౪॥
 నానుపాయః ప్రకర్తవ్యో దూత్యా హి పురుషాశ్రయః ।
 ఉత్సవే రత్రిసంజ్ఞార ఉద్ధ్యానే మిత్రవేశ్మని ॥ ౧౫॥
 ధాత్రిగృహేషు సఖ్యా వా తథా వైవ నిమన్తణే ।
 వ్యాధితవ్యపదేశేన శున్యాగారనివేశనే ॥ ౧౬॥
 కార్యః సమాగమో నృణాం స్త్రీభిః ప్రథమసజ్గమే ।
 ఏవం సమాగమం కృత్వా సోపాయం విధిపూర్వకమ్ ॥ ౧౭॥
 అనురక్తా విరక్తా వా లిజ్జాకారైస్తు లక్షయేత్ ।
 స్వభావభావతిశయైర్నారీ యా మదనాశ్రయా ॥ ౧౮॥
 కరోతి నిభృతాం లీలాం నిత్యం సా మదనాతురా ।
 సఖీమధ్యే గుణాన్ బ్రూతే స్వధనం చ ప్రయచ్ఛతి ॥ ౧౯॥
 పూజయత్యస్య మిత్రాణి ద్వేష్టి శత్రుజనం సదా ।
 గమాగమే సఖీనాం యా హృష్టా భవతి చాధికమ్ ॥ ౨౦॥
 తుష్యత్యస్య కథాభిస్తు సన్నేహం చ నిరీక్షతే ।
 సుప్తే తు పశ్చాత్ స్వపితి చుమ్బితా ప్రతిచుమ్బతి ॥ ౨౧॥
 ఉత్తిష్టత్యపి పూర్వం చ తథా క్లేశసహాపి చ ।
 ఉత్సవే ముదితా యా చ వ్యసనే యా చ దుఃఖితా ॥ ౨౨॥
 ఏవంవిధైర్గుణైర్ముక్తా త్వనురక్తా తు సా స్మృతా ।
 విరక్తాయాస్తు చిన్తాని చుమ్బితా నాభిచుమ్బతి ॥ ౨౩॥
 ఇతి భారతీయే నాట్యశాస్త్రే త్రయోవింశః ॥

Encoded by Padmakar Dadegaonkar dadegaonkar@yahoo.com

Natya Shastra Chapter 23

pdf was typeset on March 24, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

